

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема. М'язи тулуба. Діафрагма. Утворення стінок черевної порожнини.

Мета – вивчити назви, топографію і функції м'язів тулуба та будову сполучнотканинних утворів стінок живота.

Матеріали: муляжі, пластикові таблиці м'язів тулуба, таблиці, атласи, підручники.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Завдання 1. Розгляньте назви, розміщення і функцію м'язів тулуба. Виокремить 3 основні топографічні групи м'язів тулуба: м'язи спини, м'язи грудей і м'язи живота (рис. 1, 2).

Зверніть увагу на загальні особливості прикріплення цих груп м'язів. Початок і кінець м'яза вказуйте на скелеті. Рухи демонструйте.

М'язи спини:

Поверхневі: трапецієподібний м'яз, найширший м'яз спини, великий і малий ромбоподібні м'язи, м'яз-підіймач лопатки, верхній і нижній задні зубчасті м'язи.

Глибокі: м'яз-випрямляч хребта, ремінний м'яз голови та ремінний м'яз шиї, поперечно-остьові м'язи, міжпоперечні м'язи та міжостьові м'язи, м'язи-підіймачі ребер

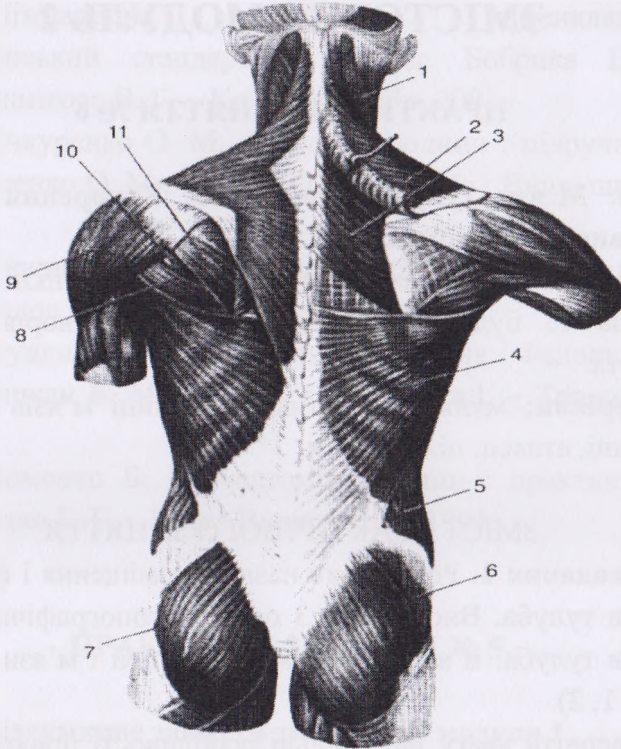

Рис. 1. Поверхневі м'язи спини:

1 – грудинно-ключично-соскоподібний м'яз; 2 – трапецієподібний м'яз (справа – відрізаний); 3 – великий ромбоподібний м'яз; 4 – найширший м'яз спини; 5 – зовнішній косий м'яз живота; 6 – середній сідничний м'яз; 7 – великий сідничний м'яз; 8 – великий круглий м'яз; 9 – дельтоподібний м'яз; 10 – малий круглий м'яз; 11 – підостьовий м'яз

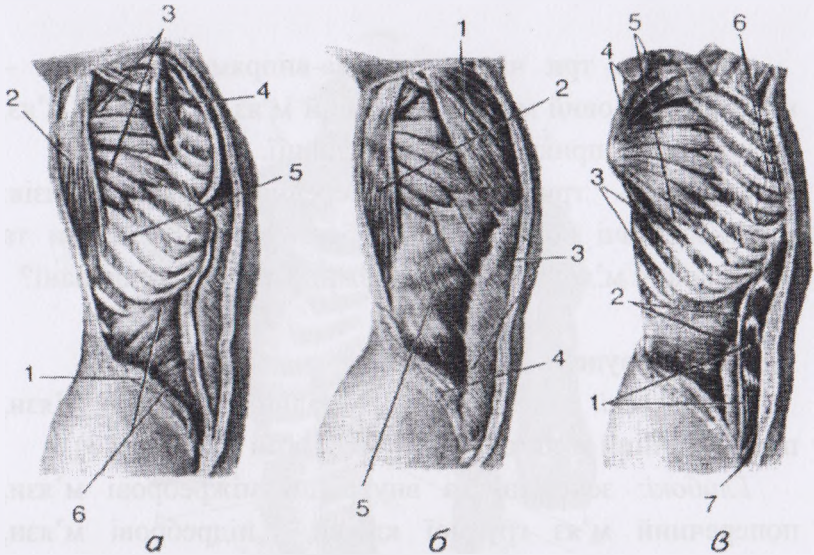

Рис. 2. М'язи тулуба (вигляд збоку):

а: 1 – клубовий гребінь; 2 – найширший м'яз спини; 3 – передній зубчастий м'яз; 4 – малий грудний м'яз; 5 – зовнішні міжреброві м'язи; 6 – внутрішній косий м'яз живота;

б: 1 – великий грудний м'яз; 2 – найширший м'яз спини; 3 – апоневроз зовнішнього косого м'яза живота; 4 – клубовий гребінь; 5 – зовнішній косий м'яз живота;

в: 1 – прямий м'яз живота; 2 – стінки піхви прямого м'яза живота; 3 – зовнішні міжреброві м'язи; 4 – лопатка; 5 – передній зубчастий м'яз; 6 – внутрішні міжреброві м'язи; 7 – пірамідний м'яз

Вивчіть три частини м'яза-випрямляча хребта – клубово-ребровий м'яз, найдовший м'яз і остьовий м'яз, місця їхнього прикріплення та функції.

Вивчіть три групи поперечно-остьових м'язів: м'язи-обертачі або ротатори, багатороздільні м'язи та півостьовий м'яз. Якої вони довжини та як розташовані?

М'язи грудей:

Поверхневі: великий і малий грудні м'язи, підключичний м'яз, передній зубчастий м'яз (рис. 3).

Глибокі: зовнішні та внутрішні міжреброві м'язи, поперечний м'яз грудної клітки, підреброві м'язи, діафрагма; м'язи-підіймачі ребер.

М'язи живота:

Передня група: прямий м'яз живота, пірамідний м'яз.

Задня група: квадратний м'яз поперека.

Бічна група: зовнішній та внутрішній косі м'язи живота, поперечний м'яз живота.

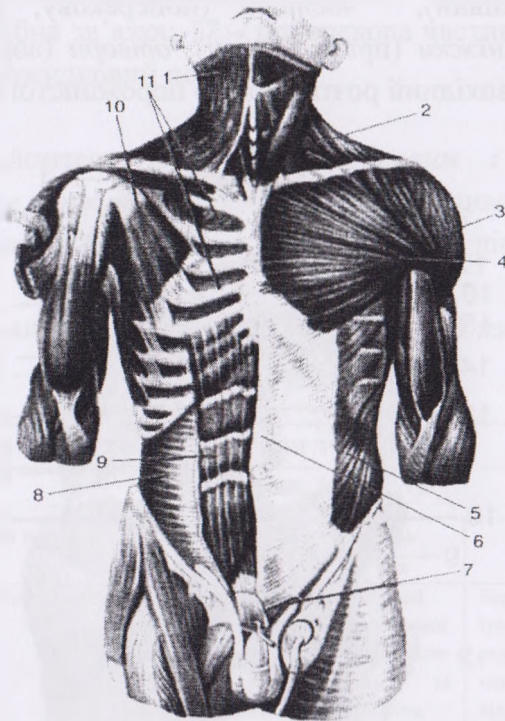

Рис. 3. М'язи тулуба та шиї (вигляд спереду):

1 – підшкірний м'яз шиї; 2 – грудинно-ключично-соскоподібний м'яз; 3 – дельтоподібний м'яз; 4 – великий грудний м'яз; 5 – зовнішній косий м'яз живота; 6 – біла лінія живота; 7 – зовнішнє кільце пахвинного каналу; 8 – поперечний м'яз живота; 9 – прямий м'яз живота; 10 – малий грудний м'яз; 11 – внутрішні міжреброві м'язи

Завдання 2. Ознайомтеся з будовою *діафрагми*. Розгляньте на рис. 4., в атласах і на муляжі м'язову частину та сухожилковий центр діафрагми, її куполи

(правий і лівий), *частини* (поперекову, реброву, груднинну), *ніжки* (праву й ліву), *отвори* (аортальний розтвір, стравохідний розтвір, отвір порожнистої вени).

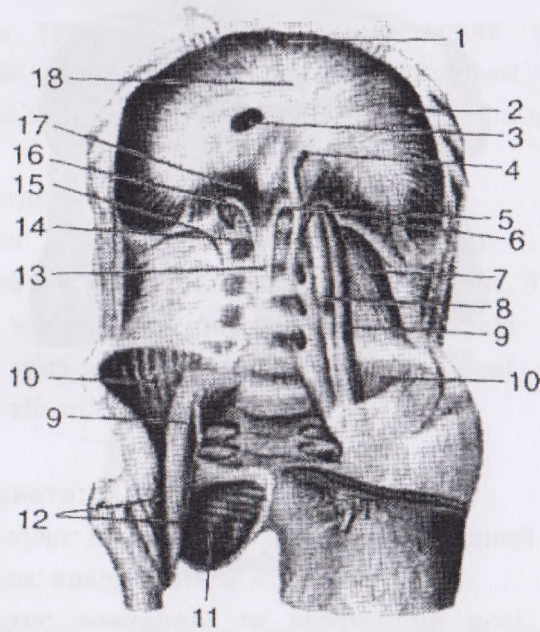

Рис. 4. Діафрагма і м'язи задньої стінки живота:

1 – груднинна частина діафрагми; 2 – реброва частина діафрагми; 3 – отвір порожнистої вени; 4 – стравохідний розтвір; 5 – аортальний розтвір; 6 – бічна частина ніжки діафрагми; 7 – квадратний м'яз поперека; 8 – малий поперековий м'яз; 9 – великий поперековий м'яз; 10 – клубовий м'яз; 11 – зовнішній затульний м'яз; 12 – клубово-поперековий м'яз; 13 – присередня частина ніжки діафрагми; 14 – проміжна частина ніжки діафрагми;

15 – бічна дугоподібна зв'язка; 16 – присередня дугоподібна зв'язка; 17 – поперекова частина діафрагми; 18 – сухожилковий центр

Ознайомтеся із *груднино-ребровим і попереково-ребровим трикутниками* – місцями можливого утворення діафрагмових кил. Проаналізуйте функції діафрагми.

Завдання 3. Оформіть таблицю «М'язи тулуба» за зразком

М'язи тулуба				
М'язи спини, <i>поверхневі</i>				
№ з/п	Назва м'яза	Початок м'яза	Кінець м'яза	Функція
1	Трапецієподібний м'яз	Потилична кістка, каркова зв'язка й остисті відростки всіх грудних хребців	Надплечовий кінець ключиці, надплечовий відросток та ость лопатки	Верхні пучки піднімають грудний пояс, нижні опускають його, а при одночасному скороченні відбувається приведення лопатки до хребта, тобто рух грудного пояса назад
2.	Найширший м'яз спини			
3.	М'яз-підіймач лопатки			

Завдання 4. Розгляньте будову стінок *порожнини живота (черевної порожнини):*

верхня стінка – діафрагма;

задня стінка – квадратний м'яз поперека;

бічні стінки – зовнішній та внутрішній косі м'язи живота, поперечний м'яз живота;

передня стінка: прями́й м'яз живота та апоневрози м'язів бічних стінок живота.

Проаналізуйте участь м'язів живота в диханні та натужуванні, а також їхнє значення для підтримання положення внутрішніх органів черевної порожнини.

Зверніть особливу увагу на будову сполучнотканинних утворів живота, які є місцями можливого виникнення кил (гриж): *пупкове кільце, білу лінію живота, пахвинний канал*.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ

1. Назвіть топографічні групи м'язів людського тіла і тулуба зокрема.
2. Покажіть на муляжах і таблицях, опишіть місця прикріплення і функцію м'язів спини.
3. Покажіть на муляжах і таблицях м'язи грудей, опишіть місця їхнього прикріплення і функцію.
4. Покажіть на муляжах і таблицях м'язи живота, опишіть місця їхнього прикріплення і функцію.
5. Якими м'язами утворені стінки порожнини живота?
6. Назвіть місця можливого утворення кил та способи їх профілактики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні:

1. Анатомія людини : навч. посіб. для лабораторних занять / Гриньків М. Я., Музика Ф. В., Маєвська С. М., Куцериб Т. М. – Львів : ЛДУФК, 2015. – 128 с.

2. Анатомия человека : в 2-х т. / под ред. М. Р. Сапина. – Москва : Медицина, 1987.
3. Анатомія людини з основами морфології : навч. пос. для самостійної роботи / Тетяна Куцериб, Мирослава Гриньків, Федір Музика. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 84 с.
4. Музика Ф. В. Анатомія людини : навч. посіб. / Музика Ф. В., Гриньків М. Я., Куцериб Т. М. – Львів : ЛДУФК, 2014. – 360 с.
5. Синельников Р. Д. Атлас анатомии человека : в 3-х т. / Синельников Р. Д. – Москва : Медицина, 1978.

Допоміжні:

1. Анатомия человека : учебник / под ред. Гладышевой А. А. – Москва : Физкультура и спорт, 1977.
2. Иваницкий М. Ф. Анатомия человека : учебник / Иваницкий М. Ф. – Москва : Физкультура и спорт, 1985.
3. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт / за ред. Бобрика І. І., Ковешнікова В. Г. – Київ : Здоров'я, 2001.
4. Очкуренко О. М. Анатомія людини : підручник / Очкуренко О. М., Федотов О. В. – Київ : Вища школа, 1992.
5. Свиридов О. І. Анатомія людини : підручник / Свиридов О. І. – Київ : Вища школа, 2001.

6. Функціональна анатомія : підручник / Федонюк Я. І., Мицкан Б. М., Попель С. Л. [та ін.]. – Тернопіль, 2007.
7. Хоменко Б. Г. Анатомія людини : практикум / Хоменко Б. Г. – Київ : Вища школа, 1991.